

Konstitutionsutskottets betänkande

1984/85:29

angående skärpningar av statistiksekretessen (prop. 1984/85:133)

Sammanfattning

Utskottet godtar propositionens förslag och avstyrker motionerna 1984/85:2988 av Karin Ahrland (fp) och 1984/85:2990 av Göthe Knutson (m). Motion 1984/85:2989 av Anders Björck m. fl. (m) anser utskottet besvarad med vad utskottet anfört om myndigheternas uppgiftsinhämtande.

Propositionen

I propositionen hemställs att riksdagen antar i propositionen framlagt

1. förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

I propositionen föreslås att sekretessen kring statistiska uppgifter genom vissa lagändringar skall skärpas på några punkter.

Enligt förslaget bör sålunda uppgifter som skyddas av statistiksekretessen enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) inte längre omfattas av lagens s. k. generalklausul (14 kap. 3 §). Det innebär att sådana uppgifter inte längre efter intresseavvägning skall kunna lämnas ut från en myndighet till en annan.

Möjligheterna att i en sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser statistikproduktion lämna uppgifter till polis eller åklagare (14 kap. 2 § sekretesslagen) bör enligt förslaget begränsas så, att de bara gäller i och för utredning om mycket grova brott.

En liknande begränsning föreslås i editions- och vittnesplikten inför domstol (38 kap. 8 § resp. 36 kap. 5 § rättegångsbalken).

Lagändringarna avses träda i kraft den 1 juli 1985.

För sådana personregister som förs för forsknings- eller statistikändamål bör enligt propositionen fortfarande krävas tillstånd av datainspektionen på samma sätt som för andra personregister.

Motionerna

I motion 1984/85:2988 av Karin Ahrland (fp) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att skyddsregler motsvarande dem som föreslås för statistiska centralbyråns statistikverksamhet införs i de särskilda regeringsföreskrifter som reglerar statistiska centralbyråns s. k. administrativa verksamhet.

I motion 1984/85:2989 av Anders Björck m. fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om begränsning av uppgiftslämnande.

I motion 1984/85:2990 av Göthe Knutson (m) hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändringar av sekretesslagen och rättegångsbalken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förhållandena kring statistiska centralbyråns diarieföring och arkivläggning av dataregister,
3. att riksdagen som vilande antar följande förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 § Handling anses upprättad hos myndighet, när den har expedierats. Handling som ej har expedierats anses upprättad när det ärende till vilket den hänför sig har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen ej hänför sig till visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts.

I stället för vad som föreskrives i första stycket gäller att handling anses upprättad,

1. diarium, journal samt sådant register eller annan förteckning som föres fortlöpande, när handlingen har färdigställts för anteckning eller införing.
2. dom och annat beslut, som enligt vad därom är föreskrivet skall avkunnas eller expedieras, samt protokoll och annan handling i vad den hänför sig till sådant beslut, när beslutet har avkunnats eller expedierats.
3. annat myndighets protokoll och därmed jämförliga anteckningar, när handlingen har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts, dock ej protokoll hos riksdagen eller kyrkomötets utskott, riksdagens eller kommuns revisorer eller statliga kommittéer eller hos kommunal myndighet i ärende som denna endast bereder till avgörande.

4. datorprogram, som myndighet själv utarbetar, när det är färdigställt för inmatning i dator, eller när sådan inmatning redan skett.

13 § Den som önskar taga del av allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. Myndighet är dock ej skyldig att lämna ut upptagning för automatisk databehandling i annan form än utskrift. Ej heller föreligger skyldighet att framställa kopia av karta, ritning, bild eller annan i 3 § första stycket avsedd upptagning än som nyss har angivits, om svårighet möter och handlingen kan tillhandahållas på stället.

Begäran att få avskrift eller kopia av allmän handling skall behandlas skyndsamt.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Avgiftsbelagd utlämning av uppgift från upptagning för automatisk databehandling i annan ordning än som föreskrives i första stycket får endast ske om det har stöd i lag.

14 § Begäran att få taga del av allmän handling göres hos myndighet som förvarar handlingen.

Begäran prövas av myndighet som anges i första stycket. Om särskilda skäl föranleda det, får dock i bestämmelse som avses i 2 § andra stycket föreskrivas att prövningen vid tillämpningen av bestämmelsen skall ankomma på annan myndighet. I fråga om handling som är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet kan även genom förordning föreskrivas att endast viss myndighet får pröva frågan om utlämnande. I de nu nämnda fallen skall begäran om utlämnande genast hänskjutas till behörig myndighet.

Myndighet får inte på grund av att någon begär att få taga del av allmän handling efterforska vem han är eller vilket syfte han har med sin begäran i större utsträckning än som behövs för att myndigheten skall kunna pröva om hinder föreligger mot att handlingen lämnas ut.

Myndighet får erinra den som begär att få taga del av sekretessbelagd handling, att kännedom om besökarens namn och syfte påverkar beslutet.

Myndighet får inte på grund av att någon begär att få taga del av allmän handling efterforska vem han är eller vilket syfte han har med sin begäran, ej heller får av myndigheten anlita vaktbolag eller annan anlita göra sådan efterforskning. Finnes skylt uppsatt att legitimationskontroll eller anteckning i besökslogg är obligatoriskt krav för tillträde, skall samma skylt även ange att kravet inte gäller för den som önskar taga del av allmänna handlingar.

3 kap.

4 § Myndighet eller annat allmänt organ må ej efterforska författaren till framställning som införts eller varit avsedd att införas i tryckt skrift, den som utgivit eller avsett att utgiva framställning i sådan skrift eller den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som ej står i strid med denna förordning. Får efterforskning förekomma, skall därvid beaktas den i 3 § angivna tystnadsplikten.

Föreskriften i första stycket gäller även den som tar del av allmänna handlingar i den ordning som föreskrives i andra kapitlet.

4. att riksdagen antar följande förslag till lag om ändring i förvaltningslagen (1971:290):

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 § Sökande, klagande eller annan part har rätt att ta del av det som tillförts ärendet med de begränsningar som följer av 14 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100).

Om register fört med automatisk databehandling lämnat uppgift som påverkat ärendet eller som kan beräknas påverka det, har part rätt att utan avgift få utdrag ur registret till den del ärendet berörs. Sådan rätt att få utdrag föreligger inte om myndigheten saknar behörighet att taga del av uppgifterna.

5. att riksdagen antar följande förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100):

2 § Beträffande handling som registreras enligt 1 § skall av registret framgå

1. datum, då handlingen kom in eller upprättades,
2. diarienummer eller annan beteckning som har åsatts handlingen,
3. i förekommande fall från vem handlingen har kommit in eller till vem den har expedierats,

4. i korthet handlingens innehåll.

4. handlingens karaktär eller typ och i korthet dess innehåll.

Vid registrering skall dock uppgift enligt första stycket 3 eller 4 utelämnas eller särskiljas om det behövs för att registret i övriga delar skall kunna företes för allmänheten.

Regeringen får beträffande visst register föreskriva att föreskriften i andra stycket inte skall tillämpas, om denna annars skulle omfatta flertalet i registret upptagna handlingar.

4 § Myndighet skall på begäran av enskild lämna uppgift ur allmän handling som förvaras hos myndigheten i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång.

Bestämmelser om tillhandahållande av allmän handling finns i 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen.

Myndighet skall minst fem timmar per dag vara beredd att hålla expeditionstid. Myndighet skall arrangera sin postöppning så att allmänheten bereds möjlighet att taga del av den till myndigheten ankomna posten.

11 § Varje myndighet skall för allmänheten hålla tillgänglig beskrivning av de register, förteckningar eller andra anteckningar hos myndigheten som förs

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

med hjälp av automatisk databehandling (ADB-register). Sådan skyldighet föreligger dock inte i fråga om ADB-register som inte till någon del anses som allmän handling hos myndigheten. Myndigheten är inte heller skyldig att tillhandahålla beskrivning som uppenbarligen skulle vara av ringa betydelse för enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheten.

Beskrivning som avses i första stycket skall ge upplysning om

1. ADB-registrets benämning,
2. ADB-registrets ändamål,
3. vilka typer av uppgifter i ADB-registret som myndigheten har tillgång till,
4. hos vilka andra myndigheter ADB-registret är tillgängligt för överföring till läsbar form,
5. vilka terminaler eller andra tekniska hjälpmedel som enskild själv kan få utnyttja hos myndigheten,
6. vilka bestämmelser om sekretess som myndigheten vanligen skall tillämpa på uppgifter i ADB-registret,
7. vem som hos myndigheten kan lämna närmare upplysningar om ADB-registret och dess användning i myndighetens verksamhet.

I beskrivningen skall dock uppgift enligt andra stycket utelämnas, om det behövs för att beskrivningen i övriga delar skall kunna företes för allmänheten.

Register som innehåller statistiska data och register som innehåller uppgifter om minst hälften av medborgarna skall därutöver beskrivas genom fullständiga programmeringsmässiga utdrag ur register(fil)beskrivningarna, jämte fullständig översättningstabell för i registret förekommande koder.

Beskrivningar enligt denna paragraf får inte enbart lagras på maskinläsbart medium. De skall ajourföras minst en gång per kvartal."

Enligt motion 2988 av Karin Ahrland är de föreslagna lagändringarna välmotiverade genom att de är ägnade att öka den enskildes integritet i samband med statistiska undersökningar. De är emellertid otillräckliga eftersom en betydande del av statistiska centralbyråns verksamhet inte påverkas av förslaget. Det gäller den administrativa verksamhet som statistiska centralbyrån bedriver. Denna omfattar bl. a. det allmänna företags- och arbetsställeregistret, Lantbrukets företagsregister och Lantbruksregistret. I motionen framhålls att särskilt det förstnämnda innehåller mycket detaljerade individuppgifter. Ett ändamål med registret är att förse andra myndigheter med uppgifter. Av ännu större betydelse är dock att

Rättelse: S. 8 Utgår: Sista stycket på sidan. Tillkommer: Vissa nyligen beslutade ändringar — — — framgår av bil. 2. S. 10, 14 kap. 2 § tredje stycket tillkommer: Sekretess hindrar — — — enligt 9 kap. 8 § tredje stycket. Tredje stycket blir fjärde stycket o. s. v. Höger spalt, rad 7 *Föreslagen lydelse* Står: tredje stycket Rättat till: fjärde stycket. Sista stycket på sidan: Står: Tredje stycket. Rättat till: Tredje och fjärde styckena. Not 2 Står: 1984:316. Rättat till: 1985:272.

statistiska centralbyrån kan utnyttja registret rent kommersiellt, vilket också sker i stor omfattning. Enligt motionen kan starka invändningar resas mot denna ordning. Det framhålls, att sådana heltäckande och detaljerade nationella register om företagen, deras produktionsinriktning, deras anställda etc. som det här är fråga om i sig ger betydande risker från säkerhets- och sårbarhetssynpunkt och att dessa risker ökar när uppgifterna är tillgängliga för alla som vill betala. I motionen förordas att ett skyddskrav motsvarande det som nu föreslås för annan statistikverksamhet bör gälla också för den administrativa verksamheten och att de uppgifter som skall få lämnas ut bör begränsas till adresser.

Även motion 2989 av Anders Björck m. fl. (m) godtar regeringsförslaget. Men enligt motionen finns det anledning att i sammanhanget understryka vikten av att myndigheternas uppgiftsinsamlande begränsas. Det pekas på den oro som finns hos medborgarna över den omfattande insamling av skiftande uppgifter som pågår i samhället. En minskning av antalet uppgifter som samlas in och lagras bör således komma till stånd. Alltför ofta har — framhålls det — insamling av uppgifter skett utan att tillräcklig hänsyn tagits till uppgiftslämnarnas intressen. Propositionens förslag får således inte senare återopnas som stöd för en ökad insamling av uppgifter.

I motion 2990 av Göthe Knutson (m) varnas för de konsekvenser många till synes obetydliga lagändringar till förmån för ett ökat integritetsskydd kan få för offentlighetsprincipen. Beträffande de föreslagna ändringarna i 14 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen pekas på att de hittills gällande sekretessreglerna för statistiska uppgifter fungerat väl och att något behov av att öka sekretesskyddet inte uttalats. Detta gäller enligt motionen i än högre grad beträffande de föreslagna ändringarna i rättegångsbalken. Däremot finns det enligt motionen ett par områden inom statistiska centralbyråns verksamhet där behov av förbättringar föreligger: det gäller dels arkiveringsfrågorna, dels diarieföringen. I motionen läggs fram en rad lagändringsförslag i syfte att motverka konsekvenserna av den datatekniska utvecklingen, som enligt motionen bl. a. leder till att det utvecklas en gråzon, där man inte klart urskiljer vad som är tillgängligt och vad som är hemligt. Förslagen avser bl. a. försäljningen av datauppgifter, tryckfrihetsförordningens anonymitetsskydd, parts rätt enligt förvaltningslagen att få del av handlingar och diarieföreskrifterna i sekretesslagen.

Utskottet har inhämtat finansutskottets yttrande över propositionen. Yttrandet fogas till detta betänkande som bil. 2.

Utskottet

Den skärpning av sekretesskyddet för statistiska uppgifter som föreslås i propositionen är avsedd att förhindra att uppgifter som lämnats för statistiskt bruk används för icke avsedda ändamål. Härmed tillgodoses de

krav som i olika sammanhang framförts om att ytterligare stärka skyddet för den enskildes integritet i samband med statistiska undersökningar. Utskottet vill i sammanhanget särskilt peka på vad som anfördes vid riksdagsbehandlingen av proposition 1983/84:85 om 1985 års folk- och bostadsräkning (FiU 1983/84:35, KU 1983/84:3 y). Vidare bör nämnas, att utskottet vid riksdagsbehandlingen av propositionen (prop. 1979/80:2, KU 1979/80:37) med förslag till sekretesslag besvarade en motion (s), vari begärts en sådan ändring av 14 kap. 3 § sekretesslagen som nu aktualiserats, med ett tillkännagivande till regeringen att frågan om att utvidga statistiksekretessen för uppgifter som kan hänföras till enskild borde undersökas av regeringen.

Utskottet godtar mot bakgrund av det anförda propositionens lagändringsförslag. Samma ståndpunkt har finansutskottet intagit i ett i ärendet avgivet yttrande (FiU 1984/85:6 y, intaget som bil. 3 till detta betänkande). Liksom finansutskottet avstyrker utskottet således motion 2990 av Göthe Knutson (m) i vad avser yrkandet om avslag på propositionen.

Som framhålls i propositionen och i finansutskottets yttrande är det av utomordentlig betydelse för den enskildes integritet och för samhällets intresse av en fullgod statistisk information att uppgifter som insamlats av en myndighet för enbart statistiska ändamål inte används för administrativ verksamhet. I statistisk verksamhet saknar den enskilda uppgiften intresse, eftersom det endast är det samlade resultatet som uppgiftsinsamlingen skall ta sikte på, inte någon enskild persons förhållanden. När det gäller administrativ verksamhet är det tvärtom. Här är det den enskilda uppgiften som är av intresse och som ofta skall ligga till grund för beslut som rör den enskilde. Utskottet vill starkt understryka vad som framhålls i propositionen om behovet av information till allmänheten om användningsområdet för statistiska uppgifter och om den stränga sekretess som gäller för sådana uppgifter.

Det är enligt utskottets mening vidare viktigt att framhålla att de nu aktuella lagändringarna inte inverkar menligt på forskningens möjligheter att använda sig av statistiskt material. Här kan enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen uppgifter liksom hittills lämnas ut efter en skadeprövning. Som anförts i propositionen innebär detta bl. a. att uppgifter kan lämnas ut även för statistisk bearbetning om uppgiften t. ex. "behövs för forskningsändamål" eller om den "inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller därmed jämförbart förhållande är direkt hänförlig till den enskilde", s. k. avidentifierade uppgifter. Utskottet ansluter sig också till vad som anförts i propositionen om kryptering av avidentifierat material som ett villkor för att samkörning skall kunna ske. I sammanhanget noterar utskottet med tillfredsställelse att kravet på datainspektionens tillstånd för inrättandet av personregister för forsknings- och statistikändamål skall kvarstå.

I motion 2988 av Karin Ahrland (fp) begärs att skyddsregler motsvarande dem som föreslås för statistikverksamhet införs också i de särskilda

regeringsföreskrifter som reglerar statistiska centralbyråns administrativa verksamhet. I motionen behandlas också den omfattande kommersiella verksamhet som statistiska centralbyrån bedriver.

Finansutskottet har i sitt yttrande framhållit att det huvudsakliga innehållet i och föreskrifterna för sådana register som avses med motionen har redovisats för riksdagen i samband med att de infördes. Att nu låta dessa register i sin helhet omfattas av den allmänna statistiksekretessen skulle enligt finansutskottet omöjliggöra deras nuvarande användning att förse olika intressenter, t. ex. massmedierna med allmän information.

Utskottet instämmer i finansutskottets uttalande och vill för egen del också peka på vad utskottet i det föregående anfört om vikten av att hålla en skarp skiljelinje mellan uppgifter inhämtade för statistiska ändamål och annat uppgiftsinlämnande. Det sekretesskydd som skall gälla i sistnämnda fall dikteras av den avvägning som alltid måste göras mellan offentlighetsintresset och sekretessbehovet, medan offentlighetsintresset när det gäller en enskild uppgift lämnad för statistikändamål enligt utskottets mening får anses vara av underordnad betydelse.

Beräffande statistiska centralbyråns försäljning av registeruppgifter bör nämnas att den år 1984 tillsatta data- och offentlighetskommittén enligt sina direktiv bl. a. skall behandla denna fråga.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2988.

Motion 2989 av Anders Björck m. fl. (m) tar upp frågan om en begränsning av myndigheternas uppgiftsinhämtande.

Utskottet instämmer i finansutskottets uttalande att det självfallet bör vara en utgångspunkt för alla uppgiftsinsamlade myndigheter att så långt möjligt begränsa uppgiftsinhämtandet. Utskottet vill erinra om att också denna fråga ingår i data- och offentlighetskommitténs uppdrag. Något tillkännagivande av den innebörd som föreslås i motionen är därför enligt utskottets mening inte erforderligt. Motionen får anses besvarad härmed.

Motion 2990 av Göthe Knutson (m) tar förutom den i det föregående behandlade frågan om avslag på propositionen upp en rad problem som berör offentlighetsprincipen mera allmänt. Utskottet finner det inte motiverat att i detta sammanhang göra några särskilda uttalanden i dessa frågor. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Med hänsyn till att rimlig tid bör förflyta mellan riksdagsbeslutet och ikraftträdandet anser utskottet att lagändringarna bör träda i kraft först den 1 augusti 1985.

Vissa nyligen beslutade ändringar i sekretesslagen och rättegångsbalken föranleder tekniska justeringar av propositionens lagförslag. Ändringarna framgår av bil. 1 och 2.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:133 och med avslag på motion 1984/85:2990 antar
 - a) i bilaga 1 intaget förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
 - b) i bilaga 2 intaget förslag till lag om ändring i rättegångsbalken,
2. att riksdagen avslår motion 1984/85:2988,
3. att riksdagen förklarar motion 1984/85:2989 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 23 maj 1985

På konstitutionsutskottets vägnar

OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Anita Modin (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrland (fp), Nils Berndtson (vpk), Ingvar Björk (s), Ove Eriksson (m), Bengt Kindbom (c) och Björn Ericson (s).

Särskilt yttrande

av Karin Ahrland (fp) som anför:

Som anförs i motion 1984/85:2988 omfattas långt ifrån all registreringsverksamhet vid statistiska centralbyrån av den strängare statistiksekretessen. Vissa register är reglerade enbart genom regeringsföreskrifter. Detta gäller t. ex. det allmänna företags- eller arbetsställeregistret (CFAR), Lantbrukets företagsregister och Lantbruksregistret. Statistiska centralbyrån utnyttjar CFAR rent kommersiellt. Kravet på sekretess och integritet sätts således åt sidan för affärsmässiga överväganden. Detta är enligt min mening inte godtagbart. Frågan om statliga myndigheters försäljning av datauppgifter är emellertid föremål för överväganden inom data- och offentlighetskommittén. Jag anser mig därför inte nu behöva kräva något särskilt initiativ från riksdagens sida.

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs att 14 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.
2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Vad nu sagts gäller dock inte uppgift hos televerket om telefonnummer till enskilds bostad, om den enskilde hos televerket begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att upp-

¹ Lagen omtryckt 1982:1106.

² Senaste lydelse 1985:272.

Nuvarande lydelse

som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Föreslagen lydelse

gift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 7 §, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980: 100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, ej äger lämna uppgift må ej höras som vittne därom utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill. *Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får inte höras som vittne om dem, utan att det är medgivet i lag eller att den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.*

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medger, att det må yppas.

Utan hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande ställning må icke höras som vittne om något som han vid enskilt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt har erfarit.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio eller 11 eller 16 § lagen (1982:521) om ansvarighet för radio-

¹ Senaste lydelse 1983:497.

och kassettidningar får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985.

* Lydelse enligt riksdagens beslut den 9 maj 1985 (prop. 1984/85:167, KU 1984/85:33, rskr. 294).

Finansutskottets yttrande

1984/85:6 y

över proposition 1984/85:133 om skärpningar av statistiksekretessen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 28 mars 1985 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1984/85:133 om skärpningar av statistiksekretessen jämte de med anledning av propositionen väckta motionerna 1984/85:2988 av Karin Ahrland (fp), 1984/85:2989 av Anders Björck m. fl. (m) och 1984/85:2990 av Göthe Knutson (m).

Finansutskottet tar i detta yttrande upp propositionens förslag utifrån statistikproduktionens behov och önskemål.

I likhet med statistikutredningen och vad som anförs i propositionen anser utskottet det viktigt att skilja på uppgifter insamlade för *statistik och forskning* å ena sidan och uppgifter som registreras för *administrativa ändamål* å den andra. I den statistiska verksamheten saknar den enskilda uppgiften som sådan intresse. Avsikten med statistiken är att belysa det samlade resultatet, aldrig den enskilda personens förhållanden. Därför kan inte den statistiska redovisningen i sig röja uppgifter om enskilda individer på ett sätt som innebär ett hot mot den personliga integriteten.

Det är viktigt att se till att de uppgifter som insamlats för statistikändamål inte kan komma till annan användning t. ex. för administrativ verksamhet. I annat fall kan tilltron till de uppgiftsinsamlade myndigheterna allvarligt komma att rubbas. Det skulle kunna minska individernas intresse att lämna uppgifter och därigenom skulle samhällets behov av fullgod statistisk information inte kunna tillgodoses.

I samband med riksdagens behandling av propositionen om folk- och bostadsräkningen 1985 (FoB 85) (FiU 1983/84:35) anfördes från flera håll att sekretess- och integritetsfrågorna inte var tillfredsställande lösta. I några motioner angavs detta som skäl för att avslå förslaget om FoB 85. Såväl finansutskottet som konstitutionsutskottet (KU 1983/84:3 y) framhöll att det är synnerligen angeläget att integritetsaspekterna blir tillbörligen beaktade i samband med inrättande av dataregister. Syftet med det nu framlagda förslaget är att stärka integritets- och sekretesskyddet för den enskilde i samband med statistikverksamheten.

Utskottet tillstyrker därför från sina utgångspunkter förslagen i propositionen som innebär att inte ens efter en intresseavvägning enligt den s. k. generalklausulen i sekretesslagen skall statistiksekretessen kunna brytas. Inte heller skall uppgifter som skyddas av statistiksekretessen få lämnas till domstol, polis, åklagare m. fl. annat än när det gäller misstankar om brott

med ett minimistraff på två års fängelse. Detta leder till att uppgifter som används för statistiska ändamål får ett ökat sekretessskydd.

Det är en viktig uppgift för statistikproducenter att informera om skillnaden mellan uppgifter insamlade för statistiska ändamål och uppgifter registrerade för administrativa ändamål. Utskottet framhöll redan vid behandlingen av propositionen om FoB 85 (FiU 1983/84:35) att det är viktigt att allmänheten informeras bl. a. om statistiksekretessen och de åtgärder som vidtas för att skydda statistiska uppgifter.

Av vad utskottet nu anfört framgår att utskottet inte delar den uppfattning som framförs i motion 2990 att skärpningar av statistiksekretessen inte är motiverade.

I motion 2988 begärs att skyddsregler motsvarande dem som föreslås för SCB:s statistikverksamhet införs i de särskilda regeringsföreskrifter som reglerar SCB:s administrativa verksamhet. Utskottet vill med anledning härav framhålla att det huvudsakliga innehållet i och föreskrifterna för dessa register har redovisats för riksdagen i samband med att de infördes. Att nu låta dessa register i sin helhet omfattas av den allmänna statistiksekretessen skulle omöjliggöra deras nuvarande användning att förse olika intressenter t. ex. massmedia med allmän information.

I motion 2989 anförs att det hos medborgarna finns en utbredd oro över den omfattande insamling av skiftande uppgifter som pågår i samhället. Själva förekomsten av stora informationsregister om medborgarna upplevs som ett integritetshot. Det finns därför enligt motionärerna starka skäl som talar för en allmän begränsning av uppgiftslämnandet.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motionen. Självfallet bör en utgångspunkt för alla uppgiftsinsamlade myndigheter vara att så långt möjligt begränsa uppgiftslämnandet. En noggrann prövning bör göras i varje fall av vilka uppgifter som behöver samlas in. Även om uppgifterna omfattas av ett tillfredsställande sekretesskydd får detta inte utgöra skäl för en ökad insamling av uppgifter. Samhällets behov av fullgod statistisk information måste enligt utskottets mening vägas mot kostnaderna för att tillgodose detta behov. Det är därvid viktigt att samhällets totala kostnader beaktas, dvs. inte endast kostnaderna för insamling, bearbetning och presentation av uppgifter utan också för uppgiftslämnarnas arbete med att ta fram och redovisa uppgifterna.

Stockholm den 23 april 1985

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Rune Rydén (m), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Torsten Karlsson (s), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m) och Karl-Anders Petersson (c).

